

1916. ÁPRILIS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LV. ÉVF.

KÖZLÖNYE

7-8. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☼ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árt járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lípótváros, Alkotmány-uteza 6. sz. II. em,

☼ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek. ☼

(Telefon: 37-22.)

Tisztelt olvasóinkhoz és munkatársainkhoz!

Az újabb katonai behívások következtében nyomdánk teljesítőképessége ismét lényegesen csökkent. Erre való tekintettel az Erdészeti Lapok folyó évi május hó 15-étől kezdve rendszerint csak havi két ivnyi (32 oldal) terjedelemben jelenhetnek meg, és elsősorban az erdőgazdaság jelenlegi, a háboru által befolyásolt viszonyait és közvetlen érdekeit tárgyaló közleményeket vesznek fel. Azokat a tisztelt munkatársakat tehát, akik időhöz nem kötött, halasztást tüő kéziratokat küldöttek be, szives türelemre kell kérnünk; mihely a viszonyok megengedik, dolgozataikat sorra vesszük.

Budapest, 1916. évi április hó 1-én.

AZ ERDÉSZETI LAPOK
SZERKESZTŐSÉGE.

Napi kérdések.

(1. Katonai felmentések meghosszabbítása, újabb felmentések. — 2. A régebben felmentettek és a hadifoglyok további alkalmazásának kérdése. — 3. A termelési időszak meghosszabbítása. — 4. Honvédelmi Gazdasági Tanács. — 5. Az erdei vasutak engedélyezési eljárásának gyorsítása. — 6. Árverések mellőzése a volt urbéresek fatermékeinek értékesítésénél. — 7. A cserkéreg ára.)

Amint a napi kérdések czime alatt összefoglalt tárgyak részletezéséből látjuk, azok a rendkívüli viszonyok, melyek között állunk, ismét számos kérdést hoztak felszínre, számos kormányrendelkezést érleltek meg, amelyekből visszatükröződik az a nagy fontosság, amelyre az erdőgazdaság általunk kezdettől fogva hangsúlyozott folytonosságának érdeke a hadviselés és a gazdasági harcz terén szert tett. Ezekkel a kérdésekkel kívánunk a következőkben foglalkozni azzal a rövidséggel, amelyet lapunk terjedelme szükségessé tesz.

*

A m. kir. honvédelmi miniszter a honvédkerületi parancsnokságokhoz 5700/eln. szám alatt a következő fontos rendeletet intézte: *„Tekintettel az erdőgazdaságnak a nagy munkáshiány folytán bekövetkezett súlyos helyzetére, valamint a fatermeléshez fűződő rendkívüli fontos közgazdasági és katonai érdekekre, a tüzi-, bányá- és talpfatermelésnél, valamint a fűrészeknél alkalmazott és meghatározott időre felmentett, népfölkelésre kötelezett erdőgazdasági munkások és alkalmazottak, akiknek felmentése 1916. évi június hó 30-ika előtt letelnék, hivatalból 1916. évi június 30-ig felmentetnek.“*

„Azok, akik jelen rendeletemről nem értesültek és bevonultak, póttesteik által a nem tényleges viszonyba visszahelyezendők és előbbi munkahelyeikre utnak indítandók. Póttestek erről sürgősen értesítendők“.

Ennek a rendeletnek a járási főtisztviselőkhöz intézett példányai még a következő utasítást tartalmazzák: *„Erről érdekeltek a legczélszerűbb módon azonnal értesítendők és a felmentésnek hivatalból történt meghosszabbítása jelen rendeletemre való hivatkozással az illetők igazolványi lapjára folytatólag a községi előjáróság, illetőleg a városi hatóság által rávezetendő“.*

Az Országos Erdészeti Egyesület erről a rendelkezésről, amely az erdei termelés érdekeit messzemenően istápolja, márczius 29-én távirati értesítést nyert a földmivelésügyi miniszter urtól és sietett erről körlevélben a házilagos termelést folytató nagyobb uradalmakat értesíteni. A fatermelő vállalatok saját egyesületük útján kaptak értesítést.

A nagyon üdvös intézkedés csak annyiban hézagos, amennyiben a fűrészeknél alkalmazott egyénekre ugyan kiterjed, de a fűrészeket nyersanyaggal ellátó épület- és rönkfatermelésről, a cellulózefatermelésről és a fuvarosokról nem emlékszik meg kifejezetten, pedig úgy tudjuk, hogy az épületfa- és fűrészárutermelés is nagyon szíven fekszik a hadvezetőségnek és gazdasági szempontból sem akadhat fenn. A tüzi-, bánya- és talpfatermelés egyébként nem lévén szigoruan elkülöníthető az épület- és rönkfatermeléstől s a fuvarozás is szoros tartozéka lévén ezeknek a termelési ágaknak, a rendelkezés bizonyára ezekre is értendő, illetőleg ezek javára is szolgál.

A Magyar Fakereskedőben olvassuk, hogy a földmivelésügyi miniszter ur rövid uton arról értesítette a Magyar Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesületét, hogy „a fatermelők rendelkezésére bocsátott munkások között 748 talpfamunkás van. Ezeket az Egyesület kebeléből kiküldött szűkebb bizottság oly czégek között osztotta szét, amelyeknél a talpfa kihazatala biztosítva van stb.“

Ebből megtudjuk, hogy a katonaság erdei munkásokat s ezek között talpfamunkásokat is bocsátott a földmivelésügyi minisztérium s ez ismét a fatermelő czégek rendelkezésére. Azok az erdőbirtokosok, akik házilagosan termelnek (talpfát is), tudunkkal nem részesültek ily kedvezményben és az Országos Erdészeti Egyesület sem vonatott be az erre vonatkozó tárgyalásokba.

Ez az eset is élénken bizonyítja, mennyire szükség van arra, hogy a házilagosan termelő, tehát tulajdonképen rendszeresen gazdálkodó erdőbirtokosok saját jól felfogott érdekeikkel törődve az Országos Erdészeti Egyesületben ne csupán tömörüljenek, hanem érdekeik megóvásában aktív részt is vegyenek.

Ide tartozóan még megemlékszünk a honvédelmi miniszter urnak a tölgy- és fenyőkéreg, valamint a cserzőfa (tanninfa) kiterme-

lésénél nélkülözhetlen egyének felmentése ügyében 4600/1916 szám alatt kibocsátott rendeletéről, amelyet Erdészeti Rendeletek Tára című rovatunkban egész terjedelemben közlünk.

Ez a rendelkezés kissé későn jelent meg és a fenyőkéregtermelést kivéve, nagyon rövid szabadságolási időket állapít meg. A fenyőkéregtermelés az épületfatermeléssel van szoros összefüggésben. A fenyőkéregnyerés címén szabadságolt munkások tulajdonképpen épület- és rönkfát (bánya- és cellulozefát) fognak termelni, s evvel kapcsolatosan a kérget lehántani. A fenyőkéreghántás mint elkülönített művelet nehezen képzelhető el. Így némileg betelik az a hézag a rendelkezésekben, melyről fennebb megemlékeztünk, különösen a luczfenyvesekben. A jegenye- és erdei-fenyvesekben sem lesz az idén elkerülhető a nyári döntés, az erre szükségelt munkaerő azonban kéregtermelés címén nem biztosítható. Ily erdők birtokosai tehát eddigi munkásaik felmentésének meghosszabbítása, illetőleg újabb felmentések ügyében a közgazgatási hatóságok útján tegyenek az eddigi módon lépéseket.

A közgazgatás (főispánok) útján kérelmezett felmentések elintézésére nézve egyébként több panaszt hallottunk. A kérvények elbírálása nem volt egyenletes, s több törvényhatóságban a helyzettel s a honvédelmi és földmivelésügyi miniszterek ehhez mért intenczióival ellenkező szigorral jártak el oly esetekben is, amidőn visszaélésekről szó sem lehetett. Így például egyik közalapítványi erdőgazdaság kérelme favágó munkásoknak a bevonulás kötelezettsége alól való felmentése ügyében múlt év őszén értesülésünk szerint azzal utasított el már első fokon, hogy az illetők 1915. évi július hó 1-én nem állottak ott munkában.

Az erdei munkás ritkán van állandó alkalmazásban s nevezetesen július hóban mezőgazdasági munkát végez. A visszaélések elkerülése végett gyárakban vagy kereskedelmi vállalatoknál, de ott is csak okkal-móddal, alkalmazható az a feltétel, hogy a felmentendők már régebbi alkalmazottak legyenek, az erdei munkásra észszerűen nem vonatkoztatható. A szigor pedig nem öncél, csak helyesen alkalmazandó és szükséges eszköz visszaélések meggátlására.

A fatermelés és a kifuvarozás szokásos időszakai a megfogyott munka- és fuvarerő mellett természetesen nem tarthatók be. Ez káros az erdőre, a talajra és a felújításokra, de mai viszonyaink között nem kerülhető el. A földművelésügyi miniszter ur folyó évi 46125 számú rendeletével tehát, melyet az Erdészeti Rendeleték Tárában alább szintén közlünk, a határidők felfüggesztése iránt intézkedett, de a felfüggesztést esetről-esetre kérelmezni kell. Nem tudjuk, nem lenne-e indokolt a jelen helyzetben minden kérelmezéstől eltekinteni, s az elkerülhetetlen engedélyt általánosan megadni. A kérvények írásáról az erdőbirtokosok, azok elintézéséről az erdőfelügyelők és főispánok szívesen lemondtak volna. Óvrendszabályok kikötése intenzív helyi ellenőrzés nélkül ugy sem bir értékkel, ez pedig ma lehetetlen.

*

Még a földművelésügyi miniszter urnak következő értesítéseiről adhatunk hirt tisztelt olvasóinknak:

1. Az erdőbirtokosok és a fatermelők által felfogadott, s a fatermelésnél alkalmazott munkások (tehát ezek között a népfelkelői szolgálat alól felmentettek is) nem tartoznak a törvényhatósági gazdasági munkabizottságok rendelkezése alá, s ezek által más munkákhoz el nem vonhatók, mert a m. kir. minisztérium 550/1916. M. E. számú rendeletének 2b. pontja értelmében a munkabizottságok hatásköre csak a katonai munkásosztagokra terjed ki.

2. A hadifogoly-munkások kiadására vonatkozó s minden törvényhatóságnál ingyen beszerezhető szabályzat II. B. b. 2. pontja értelmében a hadifoglyok azokról a munkahelyekről, amelyeken télen át is foglalkoztatva voltak, csak indokolt esetekben vihetők el. Ha a fatermelésnél alkalmazott hadifoglyok a mezőgazdasági munkákhoz elvitetnek, aratás után való visszaszerzésük érdekében a munkaadónak a törvényhatósági gazdasági munkabizottsághoz kell fordulnia, még pedig mindjárt a foglyok elrendelése után.

A gazdasági munkabizottság az 550/1916. M. E. számú rendelet 6. pontja értelmében erdőgazdasági ügyekben a kir. erdőfelügyelőt is meghallgatja. Czélszerű tehát a hadifoglyokkal és a katonai munkásosztagokkal kapcsolatos és a munkabizottságoknál beadandó kérelmekről egyidejűleg a kir. erdőfelügyelőt is tájékoztatni.

*

A m. kir. honvédelmi miniszter folyó évi 3000. sz. elnöki rendeletével, amely a Budapesti Közlöny márczius hó 12-iki számában jelent meg, Honvédelmi Gazdasági Tanácsot szervezett, melynek feladata többek között a mező- és erdőgazdasági munkálatokhoz való szabadságotól való intézése, a katonai munka-, ló- és gaerőknek rendelkezésre bocsátása stb.

A nagyon terjedelmes rendeletet itt bővebben nem ismertetjük, ajánljuk azonban annak tanulmányozását minden erdőgazdának, mert intézkedései a mai súlyos helyzetet lényegesen enyhíthetik, ha helyesen hajtatnak végre.

A szabadságolás ideje, amelyet a Honvédelmi Gazdasági Tanács engedélyezhet s amely független az előbb tárgyalt felmentésektől, csak 3—5 heti. Ez az időtartam a mezőgazdaság igényeihez van mérve, az erdőgazdaságon ily rövid időre szabadságot munkaező keveset lendit, mert nem elég a fát ledönteni, hanem azt továbbra is kezelni kell, amíg elszállítható. Az erdőgazdaság tehát inkább katonai munkásosztatok huzamosabb idejű kirendelésétől és katonai fuvarerő rendelkezésére bocsátásától várhat érdemleges segítséget, amivel, ha a gyakorlatban érvényesül, az Országos Erdészeti Egyesület mult őszi felterjesztésének egyik pontja válik valóra.

*

Az Országos Erdészeti Egyesület említett felterjesztésének egyik további pontját kívánja megvalósítani a kereskedelemügyi miniszter urnak Erdészeti Rendeleték Tára című rovatunkban közölt február hó közepén kelt, de csak márczius hó végén tudomásunkra jutott rendelete, a melyben a lóvonatu pályák engedélyezését a törvényhatóságok jogkörébe utalja, a gőzüzemekét ellenben továbbra is magának tartja fenn, de soronkívüli elintéztést ígér. Mi ugyan többet vártunk, de ez is lendíthet valamit a kiszállítás ügyén.

*

A m. kir. minisztérium 860/1916. M. E. szám alatt az osztatlan közös használatu erdők fatermékei értékesítésének megkönnyítéséről kivételes rendelkezést tett, amely szerint a földmivelésügyi miniszter a közbirtokosok, illetőleg volt urbéreszek elnökének kérelmére megengedheti, hogy a közös használatu erdők fatermését nyilvános árverés mellőzésével értékesíthessék. Az eladási ár a becsértéknél kisebb nem lehet.

A rendelkezés célja nyilván az, hogy rendkívüli használatok útján a tüzi-, bányafa-, cellulóze- és talpfatermelés fokoztassék az értékesítési eljárás egyszerűsítése által. A közös birtokosok gyűlésének összehívása ma sokszor akadályokba ütközik, a birtokosok a hadseregben szolgálnak, az elnöki hatáskör rendkívüli kiterjesztése tehát indokolt és az 1898. évi XIX. t.-cz. 39. §-ában körülírt körülményes eljárás mellőzését is helyeseljük. Kérdésesnek tartjuk azonban, vajjon megrövidül-e az eljárás, ha az elnöknek a saját hatáskörben való eljáráshoz esetről-esetre a földmivelésügyi miniszterhez kell folyamodnia. A bürokratikus elintézés utja nem szokott rövid lenni.

Ezen a téren tehát, nem sokat várunk a rendelettől. Annál inkább sajnáljuk, hogy a nyilvános árverésen való értékesítésnek eddig szigoruan megőrzött elvén csorbát ejt. Mi azon a nézeten vagyunk, hogy ha az urbéres elnök hatáskörét számos formaság elkerülése végett tágítani kell, annál kevésbbé szabad az árverésen való értékesítés elvétől eltérni, mert ez az egyetlen abszolút biztosíték a közös birtokosokra nézve, hogy nem károsodnak. Csak viszonylagos biztosíték a becsérték megállapítása szakértő erdőtiszt által, hiszen a faárverési eredmények bizonyítják, hogy ma mindennapi az árveréseken a 40—50, sőt ennél is nagyobb $\frac{1}{10}$ -nyi felülfizetés, amelytől a közös birtokosok az alkueljárás mellett legalább is javarészt elesnek. Nem biztosíték az elnökök szintiszta becsületessége sem, mert legtöbbjük a közös használatu erdőkre ekként reáterelt üzerek üzleti fogásaival és raffinériáival nem fogja sikeresen felvehetni a harcot. Az alku tárgyalás pedig, amely nagy felelősséggel jár, több időt fog igénybe venni, mint az egy napon lezajló árverés.

Az eljárást tehát még sokkal jobban meg kellett volna rövidíteni, de az árverést magát semmiesetre sem kellett volna mellőzni.

Nem állunk egyedül ezzel a nézettel. A rendelet a fakeskedelmi körökben is nagy feltűnést keltett s úgy a Magyar Fakeskedő, mint a Magyar Faipar és Fakeskedelem helytelenítően itéli azt meg.

*

A cserkérget termelő erdőbirtokosok körében szóba került az a disparitás, amely a németországi és a hazai maximális tölgy-

kéregárak között a német áruk leszállítása után is fennáll. Nálunk az originál minőségű (50% I., 50% II. rendű minőséget tartalmazó) tölgykéreg ára *vasuti kocsiba rakva* 30 K-ban van megállapítva s a rosszabb minőségű kéreg ára szabályozást nem nyert. De az originál-áru maximális árának érvényesülését is kérdésessé tette a kéreg forgalombahozataláról szóló m. é. 3462. M. E. sz. rendeletnek az az intézkedése, amely az ár 20%-ának lefizetését valamely távoli teljesítő helyen történő átvételtől teszi függővé s ezzel utólagos minőségi kifogásokat és árleszállítási kísérleteket tesz lehetővé, anélkül, hogy a jogorvoslatról gondoskodnék.

Ezzel szemben a német birodalomban folyó évi márczius hó 1-je óta *az erdőben, az út mellé készletezett árura* a következő maximális árak érvényesek:

I. rendű kéreg 100 kg.	--- --- --- ---	26 M = 36.40 K
25 éven aluli erdőből nyert kéreg	---	22 M = 30.80 K
25—45 éves	" " " ---	19 M = 26.60 K
Még idősebb	" " " ---	14 M = 19.60 K

a márkát a mai árfolyamon alul csak 1.40 K-val számítva.

A német kormány tehát arra a nagyon helyes álláspontra helyezkedett, hogy egyfelől a minősítés kérdését lehetőség szerint elkerüli azzal, hogy a kéreg árát az erdő könnyen megállapítható korával hozza összefüggésbe, másfelől pedig a kéreg árát az erdőre vonatkoztatta, ahol azt az erdőbirtokos, aki azt maga termelteti — ilyen van hazánkban is — rendszeren áruba bocsátja s ahol azt országszerte körülbelül azonos termelési költségek terhelik. Az erdőből való kiszállításnak költségei, amelyek a távolság, az utak állapota s a fuvarerő mennyisége szerint igen tág határok között mozognak, külön fölszámítás tárgyai.

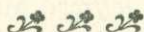
Nálunk a szállítási költségek általában sokkalta nagyobbak, mint a német birodalomban. Nagyobbak a távolságok, rosszabbak az utak, követelőbbek a fuvarosok. Ami original-árunkat a német 22 márkás tétellel vetve egybe, azt találjuk, hogy a német termelő *az erdőben* valamivel *többet* kap, mint mi a vasuti kocsiba rakott áruért.

Az Országos Erdészeti Egyesület értesülvén arról, hogy a kéregárak ügyében újabb rendelkezéseket tervez a kormány, sietett erre a diszparitásra reámutatni és a kereskedelemügyi kormányhoz intézett sürgős beadványban az árkülönbözet elenyészését kérte a német álláspont érvényesítése útján, vagy legalább annak enyhi-

tését oly módon, hogy a tölgykéreg maximális ára a vonatba rakva 35 K-ban állapították meg. A földművelésügyi miniszter ur, hálára kötelező módon, az utóbbi módozatot szintén magáévá tette.

A kéregtermelés ugyan legnagyobbbrészt már le van kötve, de még van lekötetlen áru is, amelyre nézve a maximális ár felemelése jelentőséggel bírna.*)

A gyantatermelésről.

Irta: Roth Gyula, m. kir. főerdőmérnök.

A háboru, mint sok egyebet, a gyantatermelés kérdését is felszínre vetette és erdőgazdaságunk kénytelen ezt a nálunk alig gyakorolt használatot is felkarolni. Egyetlen kézikönyvünk, Szécsi: Erdőhasználatna csak röviden tárgyalja a gyantanyerés eljárásait és természetszerűen az újabb eljárásokat nem is ismertetheti, ezért alábbiakban közlöm a tanulmányutakon szerzett és az irodalomból merített tapasztalataimat, egyuttal képekben is bemutatom a különféle eljárásokat és rendszereket, valamint az ahhoz szükséges eszközöket.

A gyantatermelés színhelye — csak a fenyőféléket tartva szem előtt — a háboru előtt elsősorban Amerika volt, Európa is állandóan nagy tömegeket vitt a világpiacra, Ázsia már sokkal kisebb mennyiséggel szerepelt, Afrika keveset, Ausztrália semmit sem termelt.

Az európai fafajok között a következők szerepelnek a gyantanyerésnél:

Pinus maritima Poir. (P. Pinaster Sol.) Franciaország, Spanyolország és Portugália,

Pinus nigra Arn. (austriaca Höss.) Alsóausztria, Franciaország,

Pinus silvestris L. Oroszország, Németország, Franciaország, Ausztria,

Picea excelsa Lk. Németország, Galiczia,

Abies alba Mill. (pectinata DC.) Elsass,

Pinus Cembra L. Magyarország (Kárpátok),

Pinus montana Mill. Magyarország (Kárpátok), Tirol,

Larix europaea DC. Tirol.

*) Legújabbban megjelent kormányrendelet szerint a kéreg ára változatlan maradt. Szerk.